

MALARSTWO ŚWIATOWE

WORLD PAINTING

BoSz
art

Gustav Klimt

Wydawca / Published by
Wydawnictwo BoSz
BoSz Szymanik i wspólnicy spółka jawna
ul. Przemysłowa 14
38-600 Lesko
tel. +48 13 469 90 00
biuro@bosz.com.pl

MALARSTWO ŚWIATOWE

WORLD PAINTING

Gustav Klimt

Gustav Klimt należy do plejady malarzy, których twórczość weszła na stałe w przestrzeń kultury popularnej. Jego *Pocałunek* jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych arcydzieł świata i zdobi cały asortyment przedmiotów użytkowych – od tekstyliów i ceramiki po materiały papiernicze. Obraz ten, jak i pozostałe dzieła ubierające w mozaikowy kostium treści symboliczne, niejednoznaczne czy wreszcie erotyczne należą do późnego, dojrzalego etapu twórczości artysty.

Początki kariery Gustava Klimta, absolwenta wiedeńskiej Kunstgewerbeschule, to rzetelne, doskonałe warsztatowo, akademickie malarstwo, ograniczające się głównie do portretów i dekoracji budynków użyteczności publicznej, w którym nie było miejsca na intrygującą niejednoznaczność, zagadkowość i kolorystyczny szal. Realizacje dla Burgtheater oraz dekoracje uniwersytetu w Wiedniu powstałe w latach 1886–1888 nie zapowiadają rewolty stylu, którego Klimt zostanie w przyszłości współautorem. Dzieła takie jak *Oftarz Dionizosa*, *Idylla* czy *Alegoria Rzeźby* odwołują się do klasycznego malarstwa XIX wieku, znanego z działalności Bractwa św. Łukasza (niem. *Lukasbund*), szkoły monachijskiej oraz w pewnej mierze do intrygującego symbolizmu Gustave'a Moreau – mieściły się więc w ogólnie przyjętym nurcie i nie zdradzały awangardowych, kontrowersyjnych cech. Przykładem obrazu wpisującego się w te tendencje jest praca *Dwie dziewczyny z Oleandrem* z Wadsworth Atheneum – poza skróconym kadrem wszystko posiada cechy klasyczne, zarówno architektura, jak i twarze dziewcząt słodkie niczym u Pinturicchia czy wczesnego Rafaela.

Odmienne w stylistyce jest neoklasycyzujące dzieło zatytułowane *Fabel*, przechowywane w Muzeum Wiednia, które odwołuje się raczej do północnego malarstwa nowożytnego. Naga kobieta ukazana w naturalistycznym pejzażu otoczona jest zwierzętami w dość egzotycznym zestawieniu, towarzysząc jej lew, ptaki czyszczące pióra oraz lis. To z pozoru realistyczne przedstawienie przy uważniejszej analizie ujawnia intrygujące treści, które każdy może interpretować na swój użytek, zachowując jednakże w pamięci tytuł dzieła.

W 1897 r. Klimt został współzałożycielem Stowarzyszenia Artystów Austriackich Secesja (*Vereinigung Bildender Künstler Österreichs Sezession*), którego celem była pomoc młodym artystom, w tym organizowanie wystaw ich prac. Symbolem grupy stała się Atena namalowana przez Klimta w 1898. *Pallas Athene*, przechowywana w Muzeum Wiednia, łączy w sobie realistycznie ukazaną sylwetkę kobietą ze stylizowanymi, malowanymi przy użyciu złota ornamentami fal i spirali. To zapowiedź etapu w twórczości Klimta, dzięki któremu zagościł w kulturze popularnej – zanim on jednak nastąpił, w 1894 artysta przyjął zlecenie dekoracji Wielkiej Sali Uniwersytetu Wiedeńskiego. Powstać miały takie obrazy, jak *Filozofia*, *Medycyna* i *Prawo*, jednak niepokojąca współczesnych symbolika prac spowodowała, że uznano je powszechnie za pornograficzne i obrazoburcze. Dzieła te spłonęły w czasie wojny, ale pewne wyobrażenie o ich stylu dać może litografia *Hygieia*, będąca fragmentem kompozycji *Medycyna*.

Pracą realizującą postulat Secesji, z jej dekoracyjnością i przestylizowaniem, jest *Fryz Beethovena* zachowany do dziś na ścianach Pawilonu Secesji. To monumentalne malowidło, którego najstynniejszy fragment stanowi Gigant

Typhon i jego trzy córki, symbolizujące kolejno pożądanie, rozwiązłość, nieumiarkowanie, utrzymane w poetyce onirycznej – stylu trochę japonizującym i bizantyńskim. Do jego stworzenia użyto m.in. macicy perłowej, stiuku, złota płatkowego, a także fragmentów luster.

Secesyjna jest również *Judyta* z wiedeńskiego Belwederu – zmysłowy portret półnagiej kobiety, malowany z użyciem dużej ilości złota, podobnie jak obrazy *Danae* i *Węże wodne*. Z czasem zamiłowanie Klimta do stosowania złocen wzrosło, by osiągnąć szczyt w 1907 w *Portrecie Adele Bloch-Bauer I*, a później w *Pocałunku* i *Judycie II*. Są to najśtywniejsze i najbardziej dekoracyjne z dzieł artysty, powstałe w tzw. „złotym okresie” jego twórczości – nazwa ta określa prace Klimta stworzone po 1900 r., należy jednak zaznaczyć, że jest niezupełnie precyzyjna. Malarz korzystał naprzemiennie z różnych środków wyrazu, stosując wszystkie wypracowane techniki, co widać po zestawieniu dat powstania poszczególnych prac. Płatki złota, pointylizm i ornamentyka mozaikowa to nurt Secesji, gdzie środki wyrazu były równie ważne, jeśli nie ważniejsze, co temat.

Osobne miejsce w dorobku malarza zajmują pejzaże. Głębia przestrzeni została w nich sprowadzona do płaszczyzny w sposób nasuwający skojarzenie z techniką mozaik *millefiori*. Wrażenie wzmożone jest krótkimi, niemal pointylistycznymi uderzeniami pędzla, podobnie jak u neoimpresjonistów. Inspiracje szkłem weneckim i mozaikami miały niechybnie związek z podróżami do Wenecji oraz Rawenny widoczne są też w obrazach z ostatnich lat aktywności malarza, np. w *Śmierci i życiu* (1910, zmieniony w 1915) czy *Mądzie Primavesi* (z lat 1912–1913) – dzieła te oddziałują kolorem kładzionym na płótnie

ornamentalnie, w sposób dekoracyjny i łamiący realizm przedstawionych postaci.

Jak wyżej wspomniano nazwa „złoty okres” określająca prace powstałe po 1900 r., nie jest precyzyjna. Malarz z równą swobodą sięgał po różne środki artystycznego wyrazu, zawsze w służbie uzyskania efektu dekoracyjności, zacierając różnicę pomiędzy rzeczywistym tematem przedstawienia a płynną linią i dekoracją. Ta natarczywość środków, wypełnianie każdego wolnego skrawka powierzchni złoceniem, przestylizowanym kwiatem, ornamentem, zacieranie konturów i jego „rozpyływanie się” w dekoracji, była w istocie spełnieniem ideałów, które zyskały miano Secesji.

Agnieszka Władka-Bisaga – historyk sztuki, doktor nauk humanistycznych. W latach 2006–2017 Główny Inwentaryzator Muzeum Narodowego w Krakowie, w latach 2017–2025 kustosz Muzeum Książąt Czartoryskich.

Słoneczniki

Sunflowers

1907/1908

technika mieszana / mixed
technique, 110 × 110 cm

Ogród wiejski ze słonecznikami

Farm Garden with Sunflowers

1906

olej na płótnie / oil on canvas
110 × 110 cm

Pole maków

Field of Poppies

1907

olej na płótnie / oil on canvas
110 × 110 cm

Alegoria rzeźby

Allegory of Sculpture

1889

technika mieszana / mixed technique

43,5 × 30 cm

Portret Heleny Klimt

Portrait of Helene Klimt

1898

olej na kartonie / oil on cardboard

60 × 40 cm

Pallas Atena

Pallas Athena

1898

technika mieszana / mixed technique

75 × 75 cm

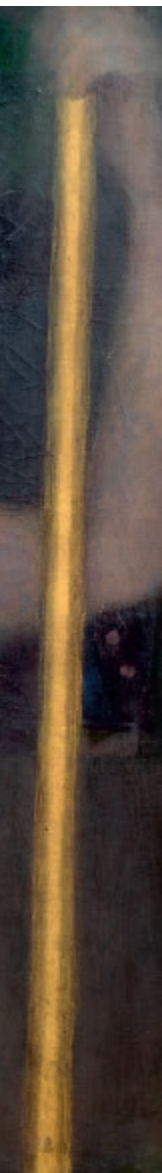
Judyta

Judith

1901

technika mieszana / mixed technique

84 × 42 cm

Przyjaciółki (Węże wodne I)
Girlfriends (Water Serpents I)

1904 (uzupełnienia w 1907) / 1904 (with additions in 1907)
 technika mieszana / mixed technique
 50 x 20 cm

Trzy okresy życia kobiety
The Three Ages of the Woman

1905
 olej na płótnie / oil on canvas
 180 x 180 cm

Portret pośmiertny Riі Munk III
Posthumous Portrait of Ria Munk III
 1917–1918
 olej na płótnie / oil on canvas
 178,1 × 89,9 cm

Portret Friederike Mariі Beer
Portrait of Friederike Maria Beer
 1916
 olej na płótnie / oil on canvas
 168 × 130 cm

Gustav Klimt (1862–1918) – the symbol of Austrian Art Nouveau, a painter whose works have become eternalised in popular culture – *The Kiss* is among the most recognisable paintings in the world. At the beginning of his career, the artist created a series of masterfully executed works that were academically correct but lacked intriguing mystery, which did not permeate his paintings until later. In the mature phase of his career, when sensuality crossed paths with ornamentation and he created works in which symbols, ambiguities and eroticism were clad in mosaics, Klimt shaped his unmistakable style.

Gustav Klimt (1862–1918) – symbol austriackiej secesji, malarz, którego dzieła na stałe zagościły w przestrzeni kultury popularnej – jego *Pocałunek* jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych obrazów świata. Początek kariery artysty wypełnia cała seria doskonałych warsztatowo i poprawnych akademicko prac, pozbawionych jednak intrygującej zagadkowości, widocznej dopiero w jego późniejszych obrazach. To w dojrzałym okresie twórczości – gdy zmysłowość spotkała się z ornamentem i powstały dzieła ubierające treści symboliczne w mozaikowy kostium, niejednoznaczne i erotyczne – Klimt ukształtował swój niepowtarzalny styl.